

Одеський національний університет імені І.І. Мечникова
Факультет міжнародних відносин, політології і соціології
Кафедра міжнародних відносин

Силабус курсу
«Історія міжнародних відносин. Від III тис. до н.е. до 1945 р»

Обсяг	кредитів – 4, годин – 120
Семестр, навчання	рік 1-й рік, 2-й семестр
Дні, час, місце	Французький б-р, 24/26, за розкладом
Викладач (-і)	Покась Михайло Сергійович, к. іст. н., доцент
Контактний телефон	-
E-mail	mike-pokas@onu.edu.ua
Робоче місце	Кафедра міжнародних відносин, к. 32, Французький б-р, 24/26
Консультації	<i>Очні консультації:</i> Французький б-р, 24/26, к. 32, щотижнево за розкладом.

КОМУНІКАЦІЯ

Комунікація зі здобувачами буде здійснюватися через вказаний e-mail та очні зустрічі на консультаціях.

АНОТАЦІЯ КУРСУ

Предмет вивчення дисципліни

Історія міжнародних відносин з III тис. до н.е. до 1945 р.

Пререквізити і постреквізити курсу (Місце дисципліни в освітній програмі):

Пререквізити – історія України

Постреквізити – Історія міжнародних відносин після Другої світової війни.

Метою навчального курсу “Історія міжнародних відносин з III тис. до н.е. до 1945 р.” є розгляд основних тенденцій в процесі формування міжнародних відносин як таких, їх еволюції у часи античності та середньовіччя, виникнення та розвиток Вестфальської системи міжнародних відносин, перехід до Віденської системи міжнародних відносин та її трансформація до системи Версальсько-Вашингтонської.

Завдання курсу полягають у вивченні здобувачами основних форм та напрямків розвитку міжнародних відносин у період від їх виникнення до кінця періоду Середньовіччя та створення першої системи міжнародних відносин – Вестфальської. Увага також приділяється аналізу основних систем міжнародних відносин – Вестфальської, Віденської та Версальсько-Вашингтонської.

Здобувачі вивчають основні категоріальні елементи історії теорії міжнародних відносин, набувають навичок з сприйняття та наукового аналізу світових подій з точки зору взаємодії внутрішньо- та зовнішньополітичних процесів за участю основних акторів міжнародних відносин, поглиблюють своє розуміння подальшої сфери спеціалізації.

Очікувані результати навчання. У результаті вивчення навчальної дисципліни студент повинен:

- РН01 Знати та розуміти природу міжнародних відносин та регіонального розвитку, еволюцію, стан теоретичних досліджень міжнародних відносин та світової політики, а також природу та джерела політики держав на міжнародній арені і діяльності інших учасників міжнародних відносин.
- РН02 Знати та розуміти природу та динаміку міжнародної безпеки, розуміти особливості її забезпечення на глобальному, регіональному та

національному рівні, знати природу та підходи до вирішення міжнародних та інтернаціоналізованих конфліктів.

- РН09 Досліджувати проблеми міжнародних відносин, регіонального розвитку, зовнішньої політики, міжнародних комунікацій, із використанням сучасних політичних, економічних і правових теорій та концепцій, наукових методів та міждисциплінарних підходів, презентувати результати досліджень, надавати відповідні рекомендації.
- РН13 Вести фахову дискусію із проблем міжнародних відносин, міжнародних комунікацій, регіональних студій, зовнішньої політичної діяльності, аргументувати свою позицію, поважати опонентів і їхню точку зору.

ОПИС КУРСУ

Форми і методи навчання

Курс буде викладений у формі лекцій (20 год.) та практичних (28 год.), організації самостійної роботи студентів (72 год.).

Методи навчання під час викладання дисципліни: розвиток робочих компетенцій (соціальний інтелект, міжкультурна компетентність, трансдисциплінарність) шляхом роботи в групах та дискусій під час семінарів, роботи в групах та участі в обговоренні, публічних усних доповідях, написанні есе, підготовки презентації.

Зміст навчальної дисципліни

Змістовий модуль 1. Міждержавні відносини у період античності та Середньовіччя

Тема 1. Міждержавні відносини Стародавнього Сходу та Греції.

Міждержавні відносини на Давньому Сході (сер. III тис. до н.е. - I ст. н.е.). Міждержавні відносини в Давній Індії та Китаї. Складання системи міждержавних відносин в античній Греції, Мінойська та мікенська цивілізація та зв'язки із зовнішнім світом. Міждержавні відносини у класичній Греції (V - IV ст. до н.е.). Боротьба Афіні і Спарти в другій половині V - першій половині IV ст. до н. е.

Тема 2. Міжнародні відносини в Давній Греції та Римі в IV ст. до н.е. - IV ст.

н.е.

Держава Олександра Македонського: особливості створення та управління. Міжнародні відносини елліністичних держав. Особливості зовнішньої політики Римської республіки (VIII - I ст. до н.е.). Римська імперія - становлення, розквіт, падіння.

Тема 3. Міжнародні відносини в V - I пол. XVII ст..

Міжнародні відносини в V - IX ст. Міжнародні відносини в X - сер. XI ст. Візантія в IV - XI ст.: становлення й розквіт. Хрестові походи й занепад Візантії в XI - XV ст. Міжнародні відносини в 2 пол. XI- XV ст. Великі географічні відкриття і виникнення колоніальної системи у XV-XII ст. Міжнародні відносини в Західній Європі в XV - I пол. XVII ст.

Змістовий модуль 2. Формування та функціонування Вестфальської та Віденської систем міжнародних відносин

Тема 4. Вестфальська система міжнародних відносин. Міжнародні відносини 2 пол. XVII- XVIII ст.

Характеристика Вестфальської системи міжнародних відносин. Основні вузли протиріч в міжнародних відносинах II пол. XVII ст. Франція на міжнародній арені наприкінці XVII – на початку XVIII ст. Росія – новий актор в європейських міжнародних відносинах XVIII ст. Колоніальні проблеми у II пол. XVII – XVIII ст.

Тема 5. Міжнародні відносини XIX ст. Віденська система міжнародних відносин.

Формування та загальна характеристика Віденської системи міжнародних відносин. Міжнародні відносини наприкінці XVIII – на початку XIX ст. Міжнародні відносини в епоху Наполеона I. Міжнародні відносини в Західній півкулі на початку XIX ст. Проблеми міжнародних відносин 30-60-х рр. XIX ст. Колоніальні проблеми I пол. XIX ст. Посилення колоніальної експансії в останній чверті XIX ст. Початок боротьби великих держав за перерозподіл світу.

Тема 6. Міжнародні відносини на початку XX ст.

Складання нових засад зовнішньої політики великих держав на початку XX ст. Європа напередодні I Світової війни.

Змістовий модуль 3. Формування та реалізація Версальсько-Вашингтонської системи міжнародних відносин.

Тема 7. Міжнародні відносини під час Першої світової війни та у перші повоєнні роки.

Перша Світова війна та її вплив на розвиток міжнародних відносин. Післявоєнне врегулювання. Паризька мирна конференція. Вашингтонська конференція, її наслідки. Складення Версальсько-Вашингтонської системи міжнародних відносин.

Тема 8. Міжнародні відносини у період інтербелуму.

Міжнародні відносини у 1920-1929 рр. Проблеми європейської безпеки у II пол. 1920-х рр. Локарнська конференція. Зовнішня політика Німеччини: ідеологічні основи та практика Веймарської республіки. Колоніальні проблеми 20-х рр. США та країни Латинської Америки: особливості відносин в 20-ті рр. Проблеми європейських відносин наприкінці 20-х рр. Велика Депресія та її вплив на міжнародні відносини у початку-середині 1930-х рр. Японська експансія в Китаї. Створення Маньчжоу-Го. Японо-китайська війна. "Вісь" Берлін-Рим.

Тема 9. Міжнародні відносини напередодні та під час Другої світової війни.

Передвоєнна криза 1937-1939 рр. Аншлюс Австрії. Мюнхенська конференція та розчленування Чехословаччини. Радянсько-німецький пакт про ненапад. Міжнародні відносини під час Другої Світової війни. Конференції в Тегерані, Ялті та Потсдамі. Бреттон-Вудська конференція. Військово-політичні підсумки Другої світової війни.

Перелік рекомендованої літератури

Основна

1. Алексеев І.В., Маргулов А.Ч., Єремєєва І.В., Несправа М.В. Історія міжнародних відносин : підруч. Дніпро : ДДУВС, 2020.
2. Балух В.О., Коцур В.П. Історія середніх віків. У 3-х Т. Чернівці: Наші книги, 2015.
3. Булик М. В. Історія міжнародних відносин у давні часи. Навчальний посібник. Київ : Видавництво Ліра-К, 2021. 256 с.
4. Головченко В.І., Рубель В.А. Нова історія Азії та Африки: колоніальний Схід (кінець ХІХ – друга третина ХХ ст.). К.: «Либідь», 2014.
5. Головченко, В. І., & Рубель, В. А.. Нова історія Азії і Африки: колоніальний Схід (кінець ХІХ – друга третина ХХ ст.). Київ: Либідь. 2014.
6. Зінченко А. Історія дипломатії від давнини до нового часу. К., 2015. 433 с.
7. Зінченко А.Л. Історія дипломатії : навч. посіб. Вінниця : Нова книга, 2002
8. Іваницька О. П. Історія міжнародних відносин (1918-1945 роки): Навч. посіб. – К.: Видавничий Дім «Слово», 2015
9. Крижанівський О.П. Історія Стародавнього Сходу. Курс лекцій. Навч. посіб. К., 2016. 480 с.
10. Марущак М. Й. Історія дипломатичних відносин у ХХ сторіччі : навч. посіб. Вінниця: Нова книга, 2017.
11. Пронь С.В. Міжнародні відносини та зовнішня політика. 1914-1991 роки: Навч. посіб. Миколаїв: Вид-во МДГУ ім. П. Могили, 2016.
12. Салабай В.Ф., Дудко І.Д., Борисенко М.В., Чуб М.П. К. Історія міжнародних відносин і зовнішньої політики. ХХ – початок ХХІ ст.: Навч. посіб., КНЕУ, 2016.
13. Сарнацький, О. П. Міжнародні відносини та світова політика (пер. пол. ХVІІ ст.–1918 р.). Запоріжжя: Інтер-М., 2015. Взято з: https://pidru4niki.com/83171/politologiya/mizhнародni_vidnosini_ta_svitova_politika
14. Турчин Я.Б., Демчишак Р.Б., Плазова Т.І. Історія міжнародних відносин (від Стародавнього світу до початку ХХ ст.): Навч. посіб. Львів, 2016. 140 с.
15. Хижняк, І. А. Системи міжнародних відносин у історії Нового часу. Київ: Освіта України. 2015. Взято з: <http://elibrary.ivinas.gov.ua/4271/>

ОЦІНЮВАННЯ

Методи поточного контролю: усне опитування, оцінювання виконання індивідуальних завдань (рефератів), захист результатів індивідуальних завдань (рефератів).

Форми і методи підсумкового контролю: іспит.

Розподіл балів здобувачів вищої освіти.

Поточний/періодичний контроль									Підсумковий контроль (іспит)	Сума балів	
Змістовий модуль 1 (поточний контроль на лекціях та семінари)			Змістовий модуль 2 (поточний контроль на лекціях та семінари)			Змістовий модуль 3 (поточний контроль на семінарах)			Індивідуальне самостійне завдання		
Т 1	Т 2	Т 3	Т 4	Т 5	Т 6	Т 7	Т 8	Т 9			

6	6	6	6	6	6	6	6	6	6	6	40	100
---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	----	-----

Самостійна робота здобувачів

№ з/п	Назва теми/ види завдань	Кількість годин
1	<p>Міждержавні відносини Стародавнього Сходу та Греції.</p> <ul style="list-style-type: none"> - Битва при Кадеші та її міжнародні наслідки. - Інструменти зовнішньої політики та дипломатія Хетської держави - Дипломатія Ашшурбанапала (668-627 рр. до н.е.) - Роль та місце Палестини у міжнародних відносинах Давнього Сходу - Сутність зовнішньої політики і міжнародних відносин Давньої Індії за трактатом «Артхашастра». - Особливості зовнішньої політики імперій Цинь та Хань. - Роль Великого шовкового шляху у зовнішній політиці та дипломатії Давнього Китаю - Давньогрецька колонізація: причини, форми, основні напрямки та значення. - Релігійні та культурні впливи східних країн на Грецію - Характеристика Афінської архе та Пелопоннеського союзу як перших великих військово-політичних союзів давнього світу. - Алквіад, його роль в війнах та дипломатії. - Друга Священна війна в Греції (355-346): антифіванська коаліція Афін, Спарти, Фокіди. Союз Фів з Македонією. - Філократов мир (346) Фів з Афінами, його наслідки 	8
2	<p>Міжнародні відносини в Давній Греції та Римі в IV ст. до н.е. - IV ст. н.е..</p> <ul style="list-style-type: none"> - Входження Македонії до грецького релігійного союзу після Філократового миру (346). «Філіппіки» Демосфена. - Корінфський конгрес (338/337). - Політика Олександра Македонського в Греції та Фракії. - Наслідки створення світової держави Олександра Македонського. - Формування системи елліністичних держав. - Походи Пірра Епірського (274-272): кінець ідеї світової монархії. - Роль Римської республіки та Парфії у системі відносин елліністичних держав - Основні напрямки зовнішньої політики Риму в епоху Ранньої республіки (V-IV ст. до н.е.). - Військова реформа Гая Марія. - Боротьба Риму з Мітрідатом VI Євпатором. - Галльські війни Гая Юлія Цезаря (58-56) та перший «розділ світу» першим тріумвіратом. 	8

	<ul style="list-style-type: none"> - Зовнішньополітичні причини перетворення Риму з Республіки на Імперію. - Протистояння Парфії та Риму у I-II ст. н.е. - Причини розділу Риму на Східну та Західну імперії. Падіння Західної Римської імперії. 	
3	<p>Міжнародні відносини в V - I половині XVII ст.</p> <ul style="list-style-type: none"> - Зміни в етнополітичному складі Європи в добу Великого переселення народів (IV-VII ст.). - Зіткнення Римської імперії з германцями, готами, вандалами, гунами, слов'янами. - Розділ Західної Римської імперії на варварські королівства до кінця V ст., їхня боротьба з Візантією та арабами в VI-VIII ст - Створення нової Римської імперії саксонським королем Оттоном I. - Створення Сицилійського королівства норманів. - Боротьба пап з імператорами (2 пол. XI - 1 чверть XII ст.). - Причини та привід до хрестових походів. - Переорієнтація феодалної агресії французів, англійців та німців. - Роль хрестових походів в долі народів Сходу та Заходу. - Відносини Візантії з Болгарією та Руссю у VI — X ст.. - Турецька загроза Візантії у 2 пол. XI ст. - Михайло Палеолог, його дипломатія. - Зовнішньополітичні причини та наслідки падіння Візантійської імперії. - Фактори впливу та особливості системи міжнародних відносин в Західній Європі в XI-XV ст. - Боротьба слов'ян з німецькою експансією у XIII - 1-й пол. XV ст. - Боротьба Східної та Південної Європи проти османської агресії. - Діяльність антиосманської коаліції європейських держав. - Цілі та умови початку доби успішних походів португальських та іспанських мореплавців в XV ст. - Договори про розділ світу між Португалією та Іспанією. - Вплив Великих географічних відкриттів на розвиток Європи та її колоній в Азії, Африці та Латинській Америці. - Італійські війни (1494-1559): причини, привід, союзники, наслідки миру в Като-Камбрезі (1559). - Боротьба європейських держав з османською загрозою в XVI - 1 пол. XVII ст. - Боротьба держав Північної Європи за панування на Балтиці в XVI - 1 пол. XVII ст. - Причини Тридцятирічної війни. 	8
4	<p>Вестфальська система міжнародних відносин. Міжнародні відносини 2 пол. XVII- XVIII ст</p> <ul style="list-style-type: none"> - Політичний портрет кардинала Рішел'є - Політичний портрет кардинала Мазаріні - Деволуційна війна 	8

	<ul style="list-style-type: none"> - Війна за Іспанський спадок - Особливості розвитку британської колоніальної системи у II пол. XVII – XVIII ст. - Особливості розвитку французької колоніальної системи у II пол. XVII – XVIII ст. - Специфіка східного методу колонізації - Африканський тип колоній європейських країн - Переселенські колонії: специфіка та тенденції розвитку - Війни революційної Франції 	
5	<p>Міжнародні відносини XIX ст. Віденська система міжнародних відносин.</p> <ul style="list-style-type: none"> - МВ у епоху Наполеона I - Наполеонівські війни. - Континентальна блокада, її міжнародні наслідки. - Віденський конгрес - Політика легітимізму Священного Союзу - Боротьба іспанських колоній за незалежність - Політика США у Західній півкулі: доктрина Монро - Деколонізація Бразилії - Вплив «Весни народів» на МВ у Європі - Роль зовнішнього фактору у об'єднанні Італії - Громадянська війна у США: зовнішньополітичний аспект 	8
6	<p>Міжнародні відносини на початку XX ст..</p> <ul style="list-style-type: none"> - Протиріччя великих держав на Далекому Сході та в Африці. - Балканська проблема початку 20 ст. - Російсько-японська війна. - Перша марокканська криза та друга марокканські кризи. - Італо-турецька війна - Балканські війни 1912-1913 рр. 	8
7	<p>Міжнародні відносини під час Першої світової війни та у перші повоєнні роки.</p> <ul style="list-style-type: none"> - Версальський договір - Сен-Жерменська угода - Тріанонська угода - Нейська угода - Севрська угода - Договір 4 держав - Договір 5 держав - Договір 9 держав 	8
8	<p>Міжнародні відносини у період інтербелуму.</p> <ul style="list-style-type: none"> - Генуезька конференція - Локарнська конференція - Політика «утихомирення агресору»: причини непрацездатності концепції - Роль Великої Депресії у кардинальних змінах системи МО у 1930-х рр XX ст. - МВ на Близькому Сході у 1920-х рр. 	8

	<ul style="list-style-type: none"> - МВ на Близькому Сході у 1930-х рр. - Політика США щодо Латинської Америки у 1920-х рр. - США і Латинська Америка у 1930-х рр.: політика доброго сусіда - Чакська війна - Агресія Японії проти Китаю у 1931-32 рр. 	
9	<p>Міжнародні відносини напередодні та під час Другої світової війни.</p> <ul style="list-style-type: none"> - Зіткнення Японії та СРСР на Хасані та Халхін-Голі - Японо-китайська війна. - Пакт Молотова-Ріббентропа: сутність, наслідки та альтернативи - Тегеранська конференція - Ялтинська конференція - Бреттон-Вудська конференція - Потсдамська конференція 	8
	Разом	72

ПОЛІТИКА КУРСУ («правила гри»)

Політика щодо дедлайнів та перескладання: визначена розкладом занять та сесії.

Політика щодо академічної доброчесності: можуть відніматися бали за прояви академічної недоброчесності, аж до незадовільної оцінки та повторного вивчення дисципліни.

Політика щодо відвідування та запізень: відвідування лекцій є добровільним, але неприпустимі пропуски практичних занять без поважної причини, запізнення на заняття.

Мобільні пристрої: звук таких має бути вимкнено в аудиторії.

Поведінка в аудиторії: активна участь у лекціях заохочується додатковими балами.